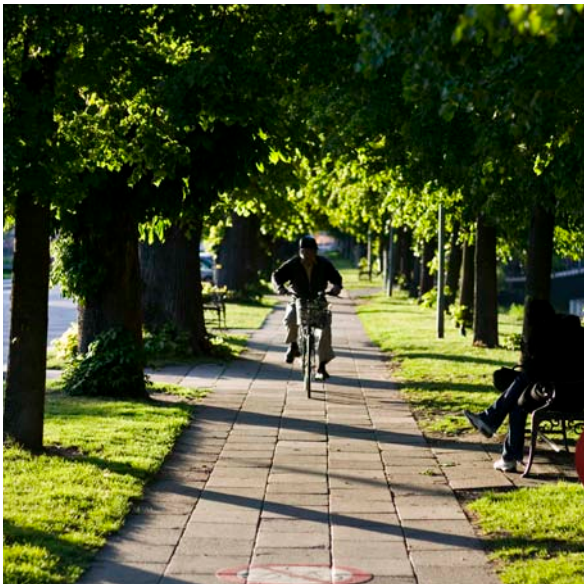

BYLIVSANALYSE

FORANALYSE TIL STÅLSAT BY

EFTERÅR 2012

INDHOLD

s.02	Introduktion
s.03	Del 1: Kortlægning af bylivet
s.04	Byens funktioner
s.07	Byens hverdagsflow
s.10	Byens mødesteder
s.17	Del 2: Den oplevede by
s.18	Byens selvforståelse
s.21	Fem portrætter
s.32	Syn på kulturhistoriske steder
	Bilag 1 : Situationelle interviews

Introduktion

Dette analysenotat er ét ud af fire notater udarbejdet i forbindelse med foranalysen til projektet "Stålsat by - udvikling af Frederiksværk med udgangspunkt i byens stærke industrielle kulturarv". Derudover er der lavet en screening af den aktuelle fysiske og strategiske planlægning i Frederiksværk. Bylivsanalysen er udarbejdet i forsommeren 2012.

Formålet med notatet er at kortlægge det aktuelle hverdags- og byliv i Frederiksværk med fokus på borgere, såvel som besøgende. Notatets første del kortlægger bylivet i Frederiksværk med fokus på byens funktioner, hverdagsflow samt formelle og uformelle mødesteder. Notatets anden del retter fokus på den oplevede by med særlig vægt på byens selvforståelse og på oplevelsen af byens kulturhistoriske elementer. Derudover giver anden del af bylivsanalysen indblik i, hvordan fem forskellige frederiksværkere oplever og bruger byen til daglig.

Bylivsanalysen viser, at bylivet i Frederiksværk mange steder er udfordret af en infrastruktur, som først og fremmest tilgodeser bilerne, og en rumlig opbygning, som betyder, at særligt den bløde trafik finder sine egne veje – ofte bag om byen eller på tværs af byens hovedtrafikårer. Dette gør både

Frederiksværk til en opdagelsesby og en bilby, hvor byens torv først og fremmest har funktion af parkeringsplads, men hvor der også er mange populære mødesteder, rekreative kvaliteter og skjulte skatte. Særligt byens kanaler fremhæves af mange for deres grønne idyl, solskinssteder og bylivskvaliteter. At disse steder samtidig udgør vigtige elementer i byens militære og industrielle historie er dog mindre synligt for mange frederiksværkere, til trods for, at de i høj grad forstår deres by som en arbejderby. De kulturhistoriske elementer rummer derfor stærke bylivskvaliteter og indgår i byens hverdagsliv og selvforståelse, selvom frederiksværkerne ikke altid er fuldt bevidste om de historiske elementers sammenhæng og de kulturhistoriske værdier. Heri ligger der et stort potentiale.

Notatet er udarbejdet af Hausenberg på grundlag af tre aktiviteter: 1) kortlægningsworkshop med Halsnæs Kommune, 2) fem walk'n' talks med udvalgte frederiksværkere samt 3) situationelle interviews på udvalgte steder i Frederiksværk, hvor Hausenberg har adspurgt 30 tilfældige frederiksværkere om deres oplevelse og brug af byen. Se bilag 1 over situationelle interviews foretaget.

DEL 1

KORTLÆGNING AF BYEN

BYENS FUNKTIONER

Frederiksværk er kendetegnet ved at være en levende og divers by med både dagligvarehandel, shopping, kulturliv og arbejdspladser. Ligeledes er størstedelen af Frederiksværks institutioner, såsom gymnasiet, rådhuset og børnehaver, centralt placeret frem for i byens periferi.

Uddannelses- og arbejdsliv omslutter bymidten

Hverdagslivet på byens rådhus, gymnasium, børneinstitutioner etc. er vidt forskelligt, men disse 'hverdagslivsbyer' er alle koblet op på bymidten og bidrager markant til bybilledet og dets liv.

Kulturtrekanten

Gjethuset, Industrimuseet Frederiks Værk og biblioteket udgør tre vigtige fixpunkter for det kulturelle liv i Frederiksværk. De kulturelle tyngdepunkter ligger alle ud til Torvet og der er derfor potentiale i at tænke kulturinstitutionerne mere sammenhængende ind i bybilledet.

Spredte dagligvarer - samlet shopping

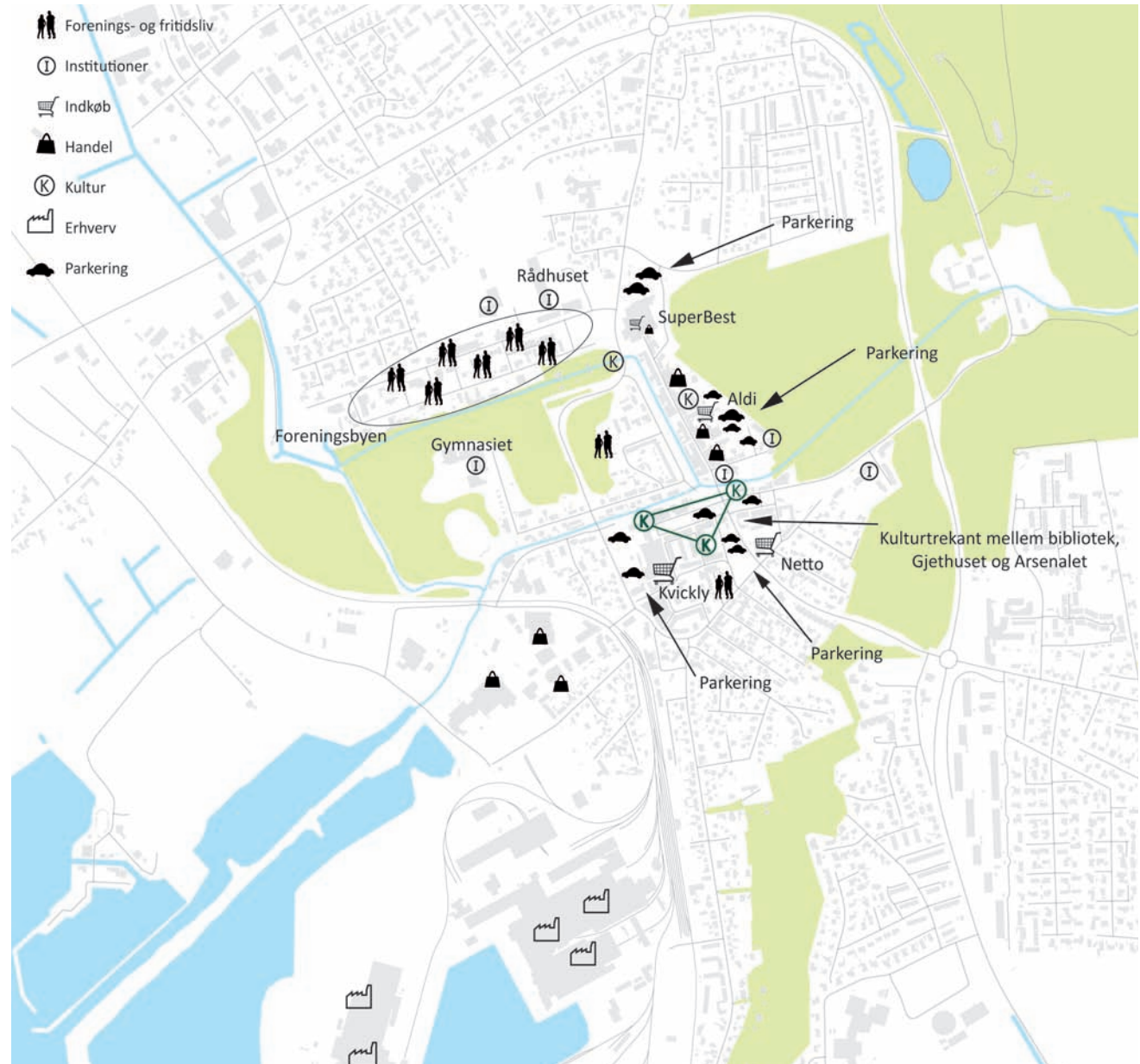
Dagligvarehandlen er fordelt over hele byen. Shopping er derimod koncentreret i Nørregade, som sammen med Nordcentret udgør byens shoppingstrøg.

Foreningsbyen

Krudtværksområdet udgør en lille enklave primært for byens foreningsliv nordvest for byens midte. Foreningerne er forholdsvis afskåret fra den øvrige by modsat fx Paraplyen, som er de ældres aktivitetshus, der ligger centralt i byen.

En bilvenlig by

En stor del af Frederiksværks bymidte er udlagt til bilparkering og grænser op til mange øvrige bylivsfunktioner og kulturhistoriske miljøer. Dette mindsker på den ene side motivationen til at færdes til fods eller på cykel i bymidten, men bidrager samtidig til, at mange frederiksværkere ubesværet kan komme til bymidten i bil.

 Krudtværksområdet, som er en kulturel foreningsby

 Elever foran Frederiksværk Gymnasium og HF

 Parkering bag byens kirke

 Netto udgør én af byens mange dagligvarebutikker

 Parkeringspladsen bag Nørregade grænser op til skovområdet

BYENS HVERDAGSFLOW

Mens Frederiksværks biltrafik har gode vilkår og følger de etablerede hovedtrafikårer, finder den bløde hverdagstrafik sine egne veje. Mange steder bevæger gående og cyklister sig på tværs af biltrafikken eller bag om byen. Byens utraditionelle opbygning gør byen vanskelig at orientere sig i.

Eleverne går egne veje

Flowet til og fra byens gymnasium afspejler, at eleverne ikke følger de etablerede ruter, men snarere går deres egne veje. Dette ses om morgenen, når flowet fra stationen bevæger sig ad små stier bag byen, samt i frikvartererne, når eleverne krydser den befærdede Peder Falsters Vej for at købe frokost i Nørregade eller Nordcentret. Eleverne har skabt en uofficiel og farlig trampesti, som afspejler at byen mangler gode og sikre forbindelser på tværs.

Get-lost-krydset

Ved ankomst til byen fra stationen, mødes man af T-krydset mellem Hermannsgade og Jernbanegade. De to veje angiver ikke nogen naturlig retning til byens centrum. Byen mangler et naturligt navigationspunkt og det er derfor svært at finde vej på trods af byens overskuelige størrelse.

Cyklister på fortovet

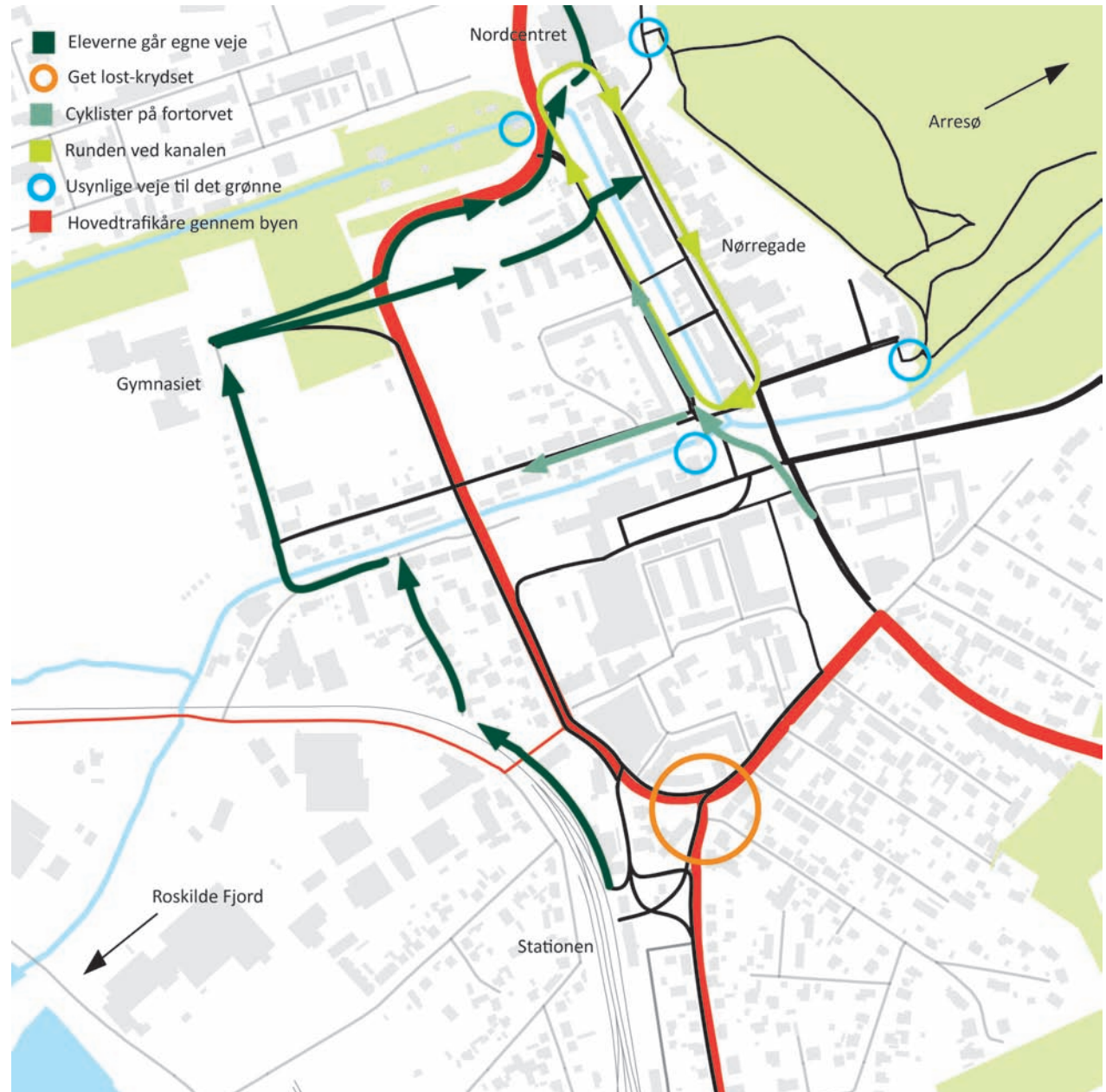
For hurtigst at krydse byen skyder cyklister og knaltert kørende genvej mellem Torvet og Allégade ved kanalen. Det betyder, at de kører på fortove, krydser parkeringspladser og zig-zagger mellem fodgængere og parkerede biler.

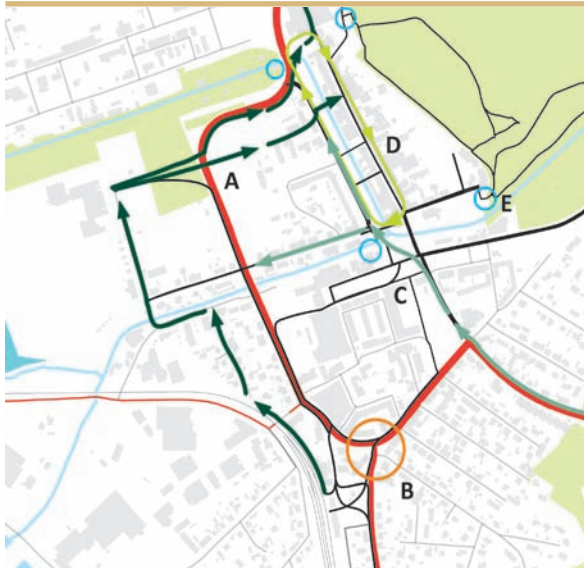
Runden ved kanalen

Turen langs kanalen via Allégade og Nørregade udgør en vigtig rundtur for byens fodgængerflow. Her kan man både opleve by- og butiksliv samt det blå og grønne miljø langs kanalen.

Usynlige veje til det grønne

De rekreative stiforbindelser skaber flows, som går øst for byen til Arresødal og vest for byen til lystbådehavnen og Roskilde Fjord. Stierne til Arresø starter bag kirken og Nordcentret, mens to undseelige stier forbinder vandet med bymidten langs Krudtværket og kanalen. Alle fire forbindelsespunkter fremstår usynlige i bybilledet.

A - Peder Falster Vej som eleverne krydser på deres vej mod Nørregade

B - "Get lost-krydset"

C - Torvet, som cyklisterne krydser

D - Nørregade - byens handelsstrøg er forbeholdt gående trafik

E - Den såkaldte "Smalle Åsti" til Arresø

BYENS MØDESTEDER

Byens mødesteder er kendetegnet ved at være populære og inkluderende på tværs af byens forskellige sociale og kulturelle lag. Hvad der på skilte betegnes som værende byens torv stemmer dog ikke overens med, hvor frederiksværkerne i realiteten mødes.

FORMELLE MØDESTEDER

1. Gjethuset: byens kultur- og fælleshus

Aktiviteterne i Gjethuset spænder vidt fra udstillinger og børneteater til klassiske koncerter og rockkoncerter - herunder udendørskoncerter. Bredden afspejles også i de besøgende: Gjethuset er et musik- og kulturhus for den kulturelle elite, men også et sted, som imødekommer den almindelige frederiksværkers behov. Gjethuset opfattes bredt som byens officielle samlingssted.

2. Foreningsbyen Krudtværksområdet

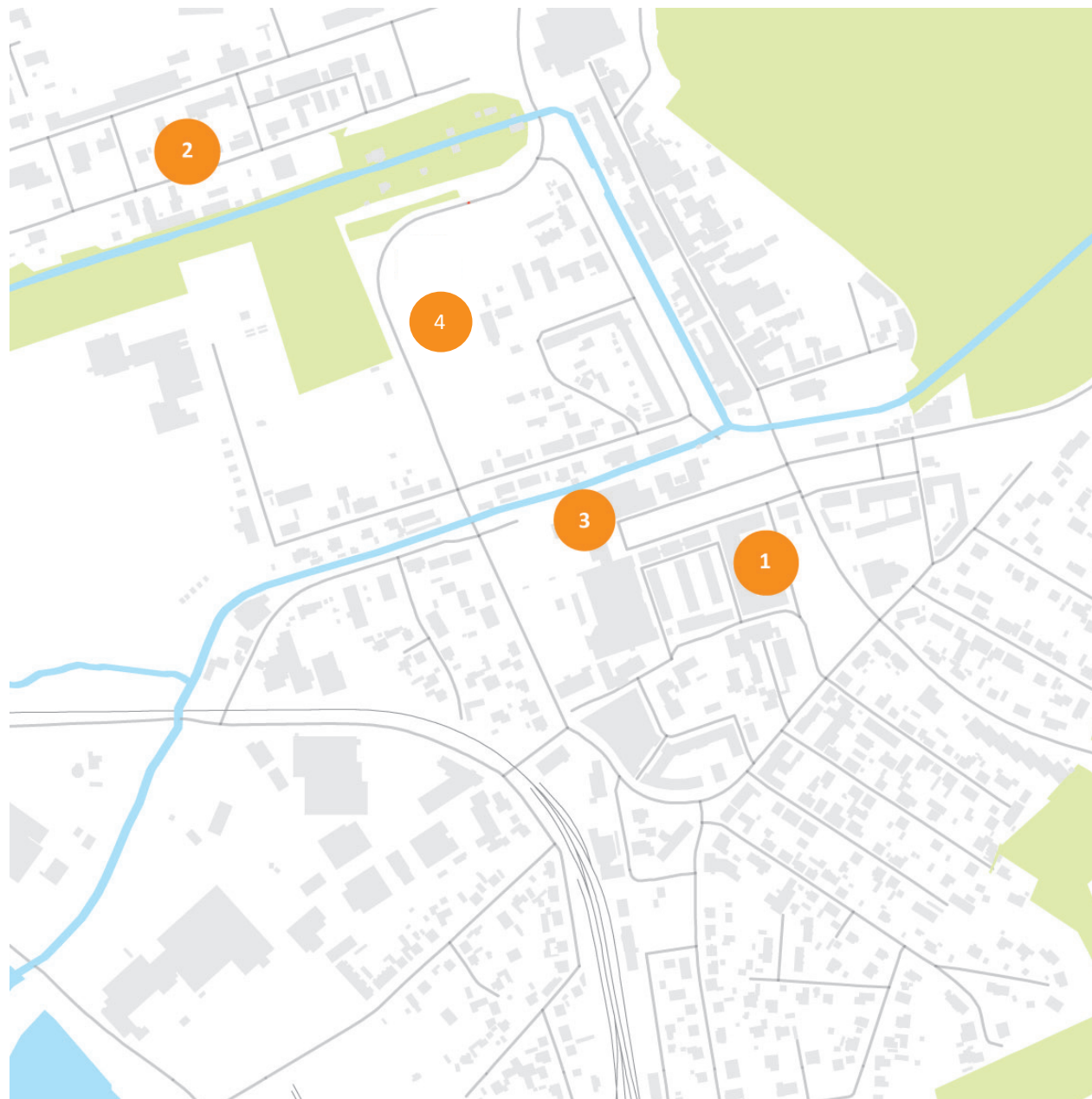
Udover at huse småerhverv og krudtværksmuseet er Krudtværksområdet et centralt mødested for foreningsfrederiksværkeren. Der er stille tidligt på dagen, men om eftermiddagen og aftenen får området liv, når foreningshusene åbner op. Området er først og fremmest et mødested for de mange medlemmer, men flere gange årligt afholdes løpemarkeder, hvor også resten af byen deltager og har boder.

3. Frederiksværk Bibliotek: folkets hus

Biblioteket er et mødested for alle aldre og sociale lag. En borger fortæller: "Biblioteket er byens nerve – her er plads til alle og alle slags mennesker kommer her." Biblioteket bliver fx både brugt af sommerhusgæster, der låner bøger, og Frederiksværks asylansøgere, der benytter muligheden for at gå på internettet. Biblioteket afholder derudover bl.a. foredrag og lektiecafé for byens børn.

4. Skjoldborgparken: byens eventpark

Parken foran Skjoldborg omdannes flere gange årligt til festplads for byen. Det grønne område, som normalt ligger stille hen, transformeres ved særlige lejligheder såsom 1. maj, til et samlingssted for politiske og sociale aktiviteter.

FORMELLE MØDESTEDER

1. Gjethuset - byens kulturhus og officielle samlingssted

2. Én af Krudtværksområdets mange foreninger

3. Biblioteket - folkets hus

4. Skjoldborgparken - byens eventplads

UFORMELLE MØDESTEDER

5. Byens centrale plads ved Nordcentret

Mellem Nordcentret og kanalen er en koncentration af byliv. På "Den spanske trappe" sidder de unge, ved bænken i skyggen står øldrikkerne, der drikkes kaffe på Café Charlie og ved indgangen til Nordcentret stopper folk op og sludrer. I praksis fungerer Nordtorvet som byens egentlige torv.

6. Det 'falske' torv

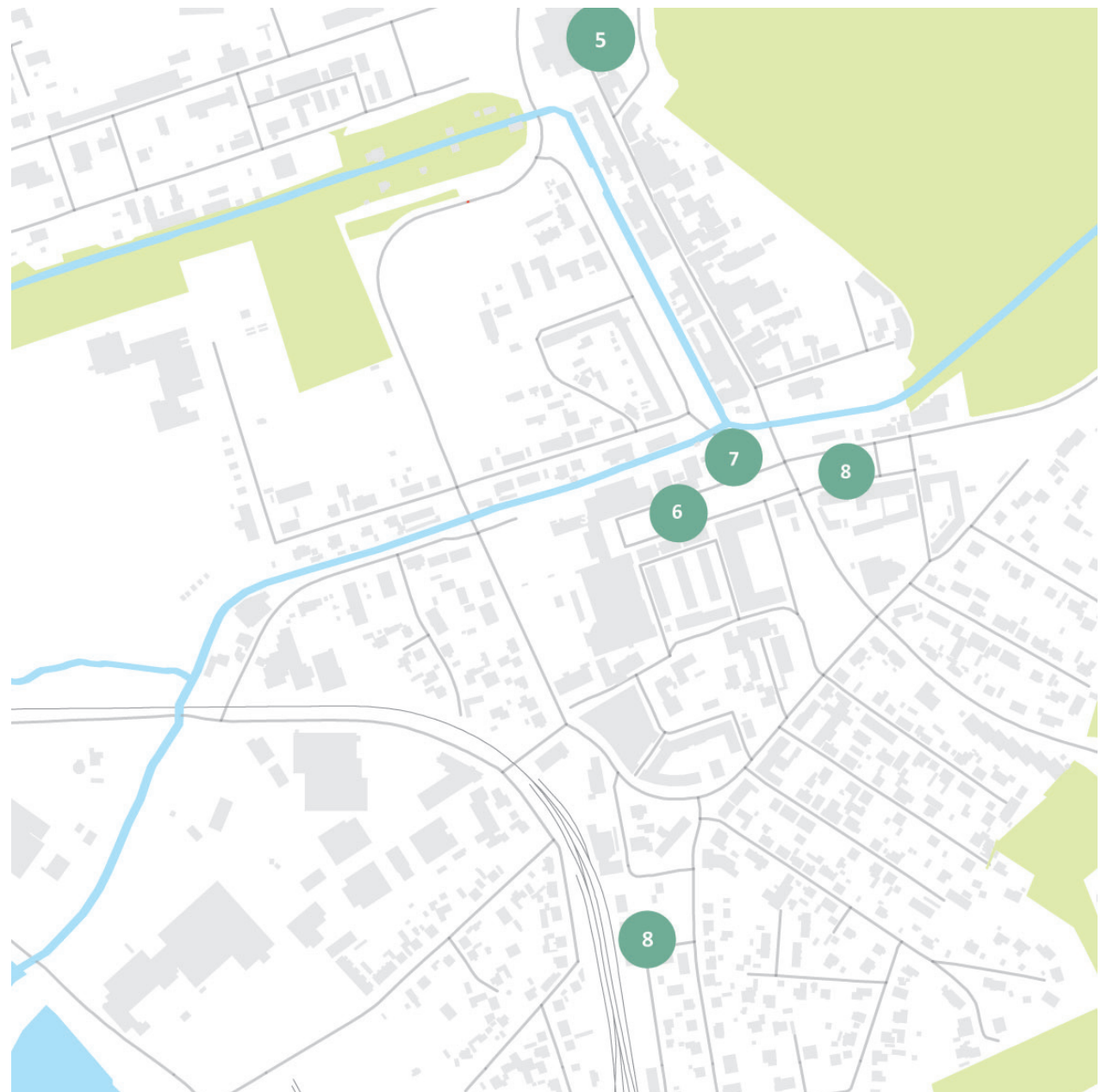
Torvet udgør en tværgående akse mellem biblioteket, Gjethuset, hotellet og museet. Torvets østlige ende ved kiosken udgør et opholdssted for øldrikker, men trods den officielle betegnelse, fungerer området i praksis mere som parkeringsplads og gennemfartsrum. Torvet indbyder ikke til ophold og opleves ikke som en sammenhængende plads – bortset fra om lørdagen, hvor parkeringsområdet omdannes til marked.

7. Byens græsplæne

Græsset ned til kanalen er ikke meget større end en privat græsplæne, men udgør et vigtigt mødested for byen, bl.a. byens unge, som drikker en fredagsøl, børnefamilier, der fordrer ænder og byens indvandrerfamilier, som mødes og snakker. Det nyåbnede sted Cafe 33-nulnul har borde og stole på græsset og tilføjer liv til området.

8. Øldrikkernes steder

Øldrikkerne samles ved kioskerne og bag stationen. Her kan de være uden at føle sig udstillet. Som én siger: "Det gode ved at være her er, at vi får lov til at være i fred. Vi er en gruppe på en 20-30 folk som kommer her fast." Disse steder er trygge for øldrikkere, men skaber utryghed for andre grupper. Særligt stationsområdet er et af de steder i Frederiksværk, som opleves utrygt og uattraktivt, fordi øldrikkerne fylder i bybilledet.

UFORMELLE MØDESTEDER

5. Nordtorvet foran Nordcentret

6. Byens 'falske' torv

7. Byens græsplæne

8. Øldrikkerne hænger ud foran kiosken i den østlige ende af Torvet

EVENTS OG KULTUR-ARRANGEMENTER

Afsnittet 'Events og kulturarrangementer' beskriver et udpluk af de organiserende aktiviteter, der finder sted i Frederiksværk.

1. Frederiksværk Musikfestival

En klassisk musikfestival, hvor spirende såvel som etablerede navne gæster Gjethuset. Festivalen har fundet sted i over 20 år og er velbesøgt af lokale såvel som af de mange turister i området.

2. Krudtværksfestivalen

Krudtværksfestivalen minder om en byfest, hvor plænen foran Krudtværksmuseet fyldes med kræmmermarkedsboder, musik, og shows. Krudtværksfestivalen tiltrækker mange lokale såvel som turister og mange bidrager til begivenheden heriblandt de lokale erhvervsdrivende, foreningerne, biblioteket og museet.

3. Kulturkraft Halsnæs

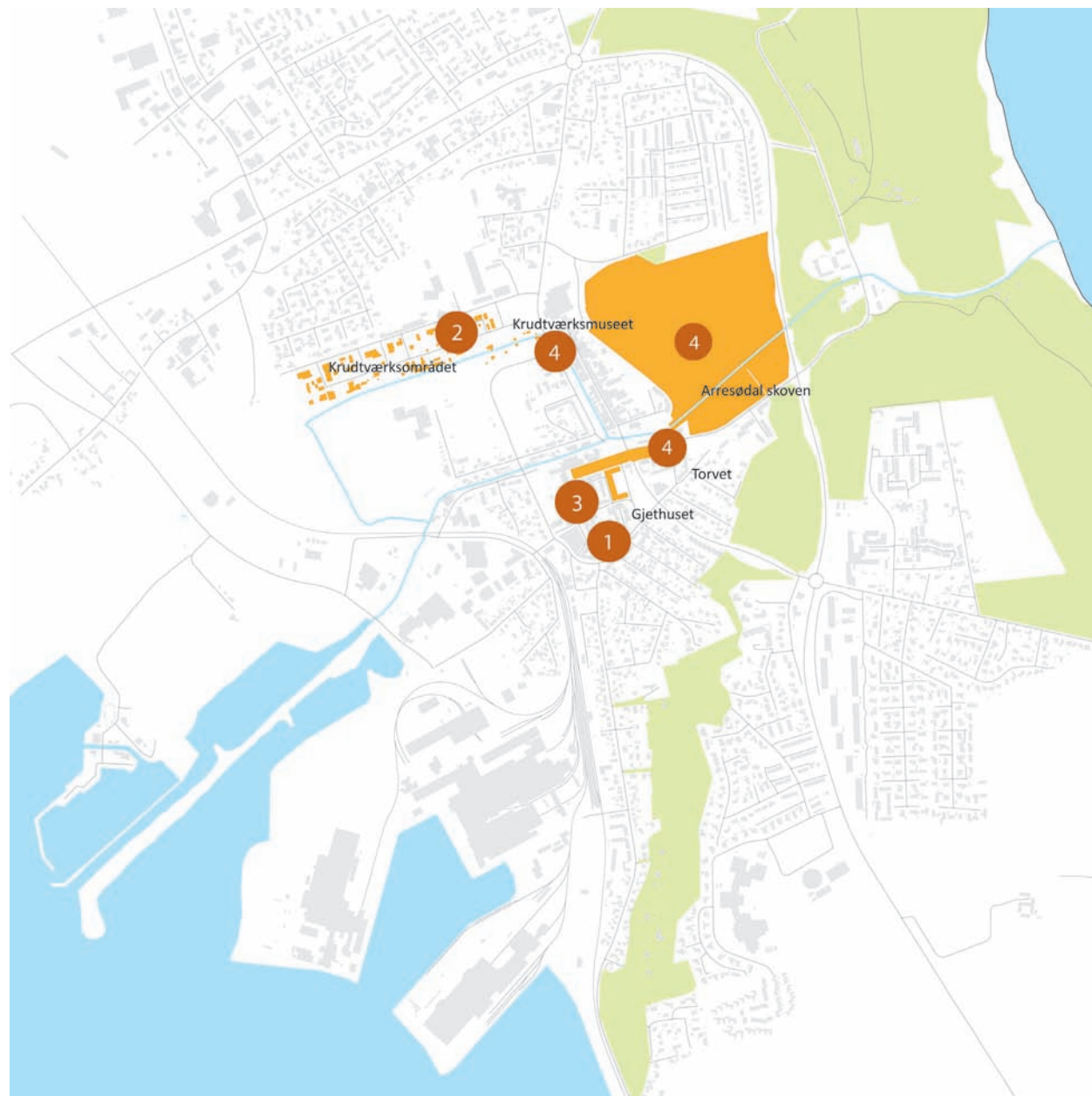
Årligt arbejder en række kommunale virksomheder, institutioner og frivillige sammen om at skabe en børnekulturfestival for børn, unge og deres familier med teaterforestillinger, filmfestival, musik, dans og kunst. Festivalen har stor lokal opbakning og tiltrækker også besøgende fra regionen.

4. Kulturens Motionsdag

En årlig motionsdag med kulturelt tema målrettet børnefamilier. Industri-kulturen var omdrejningspunktet for motionsdagen 2012, hvor der blev etableret en oplevelsesrute gennem Stålets By fra Tovet op i den omkransende skov til Krudtværksområdet.

5. Outstanding Metal

Outstanding er en ny event, som afholdes forskellige steder i Halsnæs Kommune. P.t. udvikles på konceptet "Outstanding Metal – helstøbte oplevelser fra Stålets By". Tanken er at bruge Frederiksværks DNA, nemlig metallet, som omdrejningspunkt til at skabe et koncept, der bringer mennesker sammen om kunst, kultur og håndværk.

EVENTS OG KULTUR-ARRANGEMENTER

De mange gæster samles foran Gjethuset efter en klassisk koncert under Frederiksværk Musikfestival

Børn triller med tønder på Krudtværksmuseet under Kulturens Motionsdag

Som en del af Outstanding 2011 blev der bygget en større træskulptur som i dag står i Skjoldborgparken

De unge laver eksperimenterende kunst under Kulturkraft Halsnæs 2011

DEL 2

DEN OPLEVEDE BY

BYENS SELVFORSTÅELSE

Når man stopper frederiksværkeren på gaden og spørger, hvad han eller hun er stolte af ved byen, er det Gjethuset, Krudtværket og kanalerne samt Arresødal, som nævnes. Disse herlighedsværdier er vigtige elementer i byens selvforståelse og udspringer af byens industrihistorie og omkringliggende natur. Selvom de samme få steder nævnes af mange, er der dog forskel på, hvilke kvaliteter, fx Gjethuset forbindes med. Meget få nævner gågaden og Nordcentret og det på trods af, at mange frederiksværkere gør brug af disse områder dagligt.

Hvad vil du vise en københavnner, som kommer til Frederiksværk for første gang?

Mange siger: Krudt og natur

Man får næsten det samme svar, når man spørger tilfældige frederiksværkere til byens kvaliteter. Uanset om svaret kommer fra læreren foran Kvickly, managementunderviseren på stationen, stålteknikeren i Nørregade eller den arbejdsløse foran hotellet udpeges Gjethuset, skoven, stranden og kanalerne som de største kvaliteter. Der er således konsensus om, at de kulturhistoriske elementer og rekreative kvaliteter er væsentlige for byen. Der er dog forskel på, hvilke kvaliteter og funktioner, som de historiske steder forbindes med: For nogle er Gjethuset primært byens kulturhus, mens andre refererer til bygningens fortid som kanonstøberi.

Nogle siger: Bodegaerne og Knud Rasmussen

Udover de kulturhistoriske steder og de rekreative kvaliteter nævner de adspurgte alt fra byens lokale bodegaer til oplandets kultur- og naturattraktioner heriblandt Knud Rasmussens hus og Liseleje. Til trods for, at frederiksværkerne således ser kvaliteter i vidt forskellige steder er de kulturhistoriske steder og naturen en fællesnævner for de fleste, på tværs af sociale lag og interesser.

Få siger: Gågaden og Nordcentret

Kun få af de adspurgte nævner gågaden som en særlig kvalitet ved byen, selvom hverdagslivet i høj grad også udspiller sig her og mange opfatter Nordcentret og gågaden, som byens centrum.

Hvad er Frederiksværk for en by ifølge frederiksværkerne?

Arbejderbyen

Frederiksværkerne opfatter først og fremmest deres by som en arbejderby med reference til byens industrielle historie og den stadig aktive stålindustri. Arbejderidentiteten beskrives med stolthed – som en vigtig driver for byens familier og liv. Arbejderprofilen er i høj grad med til at differentiere Frederiksværk fra nabobyer som fx Hillerød og Hundested.

Sportsbyen

Flere nævner også sport som et vigtigt referencepunkt. Her er det de rå sportsgrene, som fx brydning og boksning, som særligt kendetegner byen.

Hjemmeføddinger og gæster

Flere beskriver, at Frederiksværk er en by, hvor mange bliver boende hele deres liv og aldrig flytter fra. Samtidig beskrives byen som et sted, der bærer præg af etnisk mangfoldighed og gæster udefra – både i form af flygtninge, tyrkiske og pakistanske gæstarbejdere og turister.

“Frederiksværk er en by, som hverken er eller skal være en storby. Det er her vi er anderledes fra Hillerød. Vi forsøger ikke at være noget, vi ikke er, og vi vil heller ikke være det”
(Mand, 40 år)

“Frederiksværk er en rigtig arbejderby med arbejderkvarterer og arbejderklasse”
(Sygeplejerske, 34 år)

“Stålværket betyder, at der sker noget og at byen ikke er en soveby. Stålværket er stadig byens identitet”
(Pensioneret bankmand, 66 år)

“Frederiksværk er en sportsby pga. brydning og boksning, og en arbejderby pga. stålværket og socialdemokraterne” (Tandplejer, 40 år)

“Alle har en far, en bedstefar, en søn eller en onkel, som har arbejdet på Stålværket. Rigtig mange familier har levet af stålet – derfor betyder det meget for byen” (Pensionist, 65 år)

“Det særlige ved Frederiksværk modsat fx Hundested og Hillerød er, at vi har sværvægtsindustri og arbejderkultur” (Ståltekniker, 37 år)

“Frederiksværk har mange mennesker fra forskellige lande. Og mange turister”
(Fabriksarbejder, 29 år)

“Nogle gange kommer stålarbejderne herved til stationen i deres frokostpause og drikker en øl med os andre. Det er sgu meget hyggeligt”
(Folkepensionist, tidl. ansat på værket, 55 år)

“I Frederiksværk går der mange rundt med Dansk Metaljakker” (Fotoelev, 19 år)

“Dem, som bor i Frederiksværk er dem, som ikke kan komme videre. Der er meget få som flytter væk. Mange finder deres ægtefælle her og her er mange hjemmeføddinger”
(Kvinde, 40 år)

FEM PORTRÆTTER

Fem forskellige frederiksværkere har vist os deres Frederiksværk. En stålarbejder, en gymnasieelev, en sommerhusgæst, en frederiksværker med indvandrerbaggrund og en aktiv ældre har hver især fortalt og vist, hvordan de oplever og bruger byen til daglig. De fem portrætter viser fem forskellige hverdagsruter gennem byen, som dog mange steder krydser de samme steder. Særligt kanalerne er et yndet sted, som både bruges af hundelufftere, de unge, børnefamilierne og sommerhusgæsterne.

SOMMERHUSGÆSTEN

Halsnæs Kommune har årligt omkring 22.000 sommerhusgæster og denne gruppe udgør således et betydeligt bidrag til byens liv i weekenderne og i ferieperioderne. Hovedparten af sommerhusgæsterne ankommer til Frederiksværk i bil og bruger byens basale funktioner, såsom indkøbsmuligheder, bibliotek m.m. Dette gælder også for Susanne og hendes familie, som hyppigt kører til Frederiksværk fra sommerhuset i Liseleje. Børnefamilien, som til daglig bor i København, bruger også Frederiksværk til adspredelse og til at kigge på mennesker, når det regner eller når de bliver trætte af stranden. De er i Frederiksværk ca. hver anden gang de er i sommerhus.

Sommerhusgæstens rute gennem byen

1. Nordcentret: godt for børnefamilier

Legetøjsbutikken i centret udgør startpunkt for Susannes rute: "Fordi vi har børn, så er vi faktisk glade for centre. Der er butikker og overdækket, når det regner."

2. Broerne overrasker

Familien går altid ud på de mange broer. Susanne synes, at stykket bag gågaden er meget yndigt og romantisk. Da hun så det første gang tænkte hun: "Hold da ferie. Findes det i Frederiksværk?".

3. Nørregade er byens centrum

Nørregade minder Susanne om hendes barndomsby i provinsen og gør Frederiksværk til noget andet end en storby. Her er små butikker og alle kender alle. Ifølge Susanne er gågaden byens centrum.

4. Parkeringsplads bag kirken bruges til leg

Familien bruger ofte området bag kirken til parkering, men også til at lade børnene løbe rundt. "Vi har ikke set nogen legepladser, så parkeringspladsen er i mangel af bedre".

5. Græsplænen ved kanalen er ren H.C. Andersen

Familien stopper ofte op her – dels pga. udsigten over kanalerne, som Susanne beskriver som romantisk og yndig, men også fordi 'børnene elsker dette sted, pga. bakken'.

6. Biblioteket er et hyggeligt sted

Mange sommerhusgæster bruger biblioteket. Susanne kommer der næsten hver gang med familien.

7. Køber fisk i Frederiksværk frem for Hundested

Mange fisk fra fiskehandleren er blevet grillet i sommerhuset. Når familien handler ind i Frederiksværk smutter de ofte forbi den lokale fiskehandler ved stationen.

STÅLARBEJDEREN

Stålarbejderen, stålfolket og stålbyen. Stålvalseværkerne fylder i frederiksværkernes selvforståelse og bybilledet. DanSteel A/S har i dag ca. 250 mand ansat i stålproduktionen og langt størstedelen af disse er lokale frederiksværkere. John er et eksempel på en af de frederiksværkere, som er udlært på værket. Han er smed, far til to drenge og har ligesom sin kone boet i Frederiksværk hele sit liv. John oplever Frederiksværk som en rigtig arbejderby med værket som altafgørende: ”Da det lukkede omkring 2002 kunne vi ligeså godt have sat en port op foran byen og skrevet sommerhusområde på skiltet.”

Stålarbejderens rute gennem byen

1. "Da værket stod stille, var der dødt her i byen"

Værket er arbejde for John; det vigtigste sted i byen. Han er kommet her siden han var 15 år. Da de startede værket op efter konkursen i 2002, var det en fantastisk oplevelse: "Lyden af ovnene, der kom op at køre igen var noget helt særligt. Der er kæmpe kræfter på spil."

2. Gjethus: fra ruin til kultursted

Selvom John i dag kun kommer i Gjethuset til koncerter og børneteater, starter han sin hverdagsrute her. Han kan tydeligt huske hegnet langs Gjethuset som barn, før bygningen blev sat i stand. I dag er bygningen byens samlingssted.

3. Hundeluftning langs Allégade

Turen langs kanalen er det smukkeste sted i byen ifølge John: "Jeg går her dagligt, når jeg går ture med mine hunde."

4. Nørregade er byens hjerte

John udpeger Nørregade til at være "byens hjerte" og synes, at den er hyggelig. Han og familien bruger dog ikke gågaden så meget: "Hvis vi rigtig skal shoppe, tager vi til Hillerød."

5. En god aften ude: biografen eller Hundested

Når John og hans kone skal i byen i Frederiksværk, tager de ud at spise og går i biografen. Ofte tager de dog til Hundested: "Hundested er en fed by med en velfungerende havn og gode cafeer. Havnen i Frederiksværk er kedelig, hvis man vil have en god aften."

GYMNASIEELEVEN

Frederiksværk har ca. 300 gymnasie- og HF-elever, som hver dag bevæger sig til og fra gymnasiet og bruger byen i frikvartererne og efter skoletid. Mark går i 1.g og er et eksempel på en af Frederiksværks unge, som er født og opvokset i byen. Han går til guitar i kulturskolen og spiller i ny og næ en koncert i Gjethuset. Mark er glad for at bo i Frederiksværk, og har ingen planer om at flytte fra byen, selvom mange af hans venner overvejer det. Ifølge ham er Frederiksværk ”den fedeste by. Den er en endeløs labyrint, som man kan gå på opdagelse i.”

Gymnasieelevens rute gennem byen

1. Gjethuset – det eneste sted på google maps

Mark kommer i Gjethuset til nye udstillinger, koncerter m.m. Han fortæller, at Gjethuset er den eneste bygning, der er gengivet tredimensionelt på Google, hvilket viser, hvor vigtigt stedet er for byen.

2. Biblioteket har en fed atmosfære

Biblioteket er et af Marks yndlingssteder. Han kommer her ofte for at låne bøger m.m., men også for at "hænge med vennerne" og læse for sig selv.

3. Græsset fredag eftermiddag

Mark bruger tit græsplænen ned til kanalen – særlig fredag eftermiddag: "Så går vi hen på græsset efter skole og hygger, tager billeder, drikker øl og har det sjovt."

4. De skjulte skatte

Mark viser en lille privat baggård i Nørregade, som har en fin lille have: "Det her er en af Frederiksværks skjulte skatte."

5. Pizzastedet i Nørregade

Her spiser de unge ofte frokost i frikvarteret: "Det giver en del liv i hverdagene."

6. Bageren i centeret

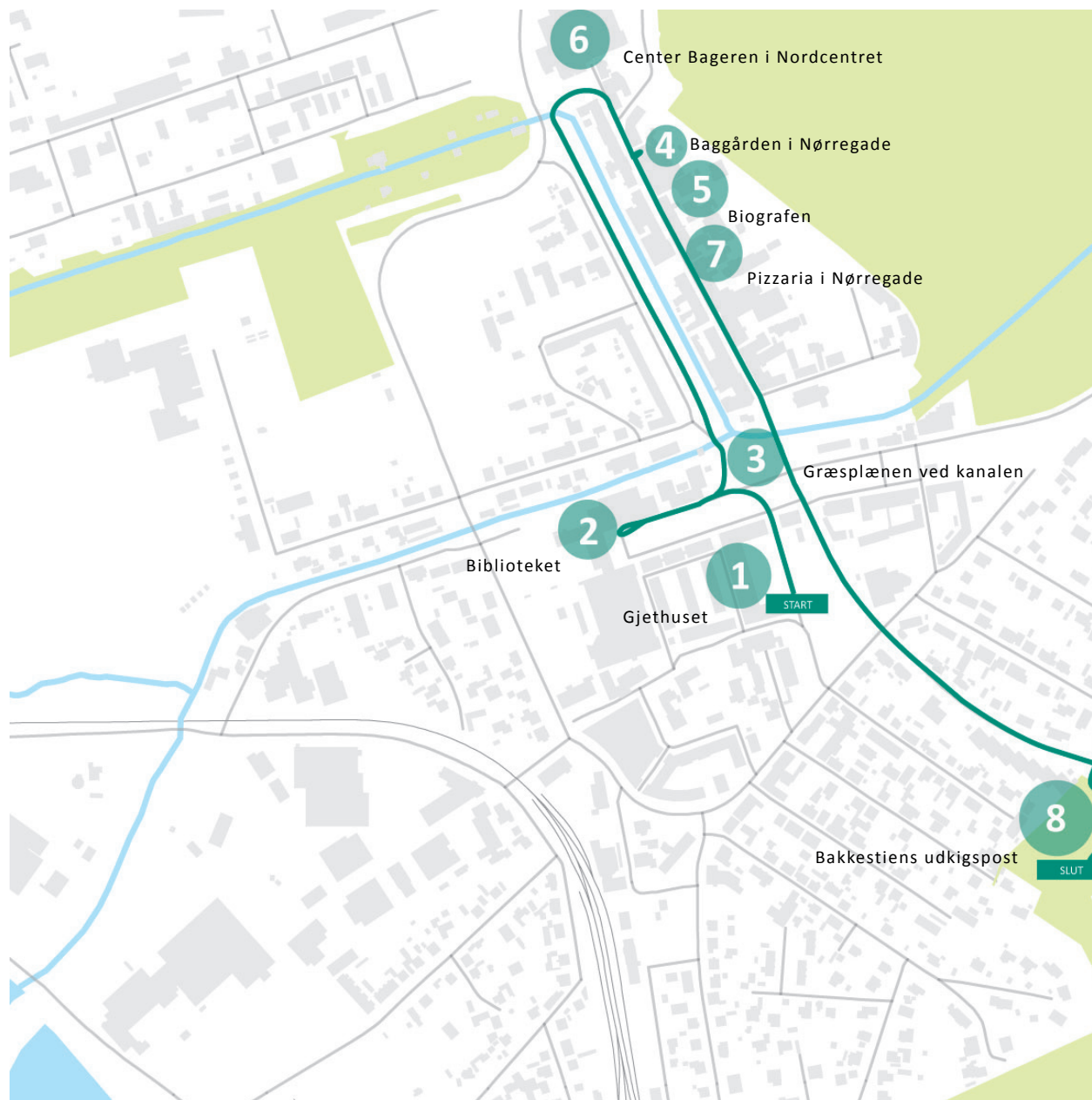
En anden frokostdestination for gymnasieeleverne er Centerbageren. Særligt Centerbollen er populær.

7. Biografen – måske den bedste i Nordsjælland

Mark kommer her både med familie, venner og kæreste: "Den er kæmpestor. Der går rygter om, at det er den bedste i Nordsjælland."

8. Bakken: et godt sted at tænke og høre lidt musik

Mark går engang imellem op på bakken for at kigge ud over byen og tænke: "Det er også en af byens skjulte perler. Her er så roligt og hyggeligt."

DEN AKTIVE ÆLDRE

Frederiksværk er en by med mange ældre. Det ses bl.a i aktivitetshuset Paraplyen, som ligger centralt i byen ved siden af Gjet-
huset. Paraplyen har 800 medlemmer, 90 frivillige og ca. 250 brugere hver dag. Bente, som er født og opvokset i Frederiksværk, er formand for borgerbestyrelsen i Paraplyen. I dag bor hun i Ølsted, men tager toget til Frederiksværk dagligt. Bente beskriver Frederiksværk som en gammel arbejderby, der i dag i højere grad har identitet som en kunstnerby med mange skulpturer og maleriske steder.

Den aktive ældres rute gennem byen

1. Utryg og forfalden station

Bente kommer på stationen hver dag. Hun sidder sjældent inde, fordi der er rodet og fordi der kommer tilråb fra øldrikerne. Det gør stedet utrygt, men "de mennesker skal også være der."

2. Paraplyen: livsnerven for de ældre

Bente beskriver aktivitetshuset som et vigtigt socialt mødested for de ældre, hvor der er stor trafik og mange mennesker. Her spilles bl.a. petanque, der er forskellige værksteder og der drikkes kaffe.

3. Gjethuset – et smukt kulturhus

Bente bruger Gjethuset til at gå til koncerter og se udstillinger. Hun kommer der for bestemte kulturelle oplevelser og opfatter stedet som "et smukt kulturhus."

4. Den maleriske kanal

Bente nyder tit miljøet ved kanalen og stemningen ved broerne: "Jeg står tit og kigger ned i kanalen. Det er der mange, der gør. Alene det, at se så meget vand flyde afsted. Man bliver fyldt af gode og positive tanker."

5. Shopping i Nørregade

Her kommer Bente et par gange i ugen, bl.a. når hun skal til frisør eller købe tøj.

6. Fantasifuld tunnel

Bente bruger tunnelen, når hun skal til krudtværksområdet. Det er den hurtigste vej. Hun oplever, at mange smutter over Peder Falsters Vej, måske fordi de synes tunnelen er utryg: "Og så er der graffiti – men det er egentlig meget flot og fantasifuldt."

7. Kunstforeningen på Krudtværksområdet

Når Bente skal lave noget kreativt og slappe af bruger hun Kunstforeningens lokaler: "Det her er et grønt og unikt område. Hertil går mit domæne."

EN FREDERIKSVÆRKER MED INDVANDRETBAGGRUND

Frederiksværk har tradition for at have et internationalt udsyn. Særligt i 1960erne og 1970erne kom tyrkiske, jugoslaviske og pakistanske gæstearbejdere til byen for at arbejde på værket. Flere af disse grupper har i dag egne foreninger, som bl.a. har til huse på Krudtværksområdet. Wael er formand for Frederiksværks Multikulturelle Forening, som også fungerer som byens moske. Wael valgte at flytte fra København til Frederiksværk i 1980erne. I dag bor han i byen med sin kone og fire børn. Waels hverdagsrute bærer præg af, at han først og fremmest bruger de grønne områder og har en forkærlighed for Arresødal. Det var her, han boede i sine første år i Frederiksværk.

En frederiksværker med indvandrerbaggrunds rute gennem byen

1. Fodbold, fredagsbøn og foreninger

Foreningslokalet til de 160 medlemmer er et lille rødt skur. Wael startede foreningen, fordi Frederiksværk manglede en moske og et sted for alle – familier, kvinder og børn: "Vi er først og fremmest en social forening med fællesspisning og grillaftner."

2. Den Spanske Trappe er de unges sted

Her kom Wael, da han var ung: "I dag er det mine børn, som sidder her."

3. Aftentur rundt om kanalen

Hver uge går Wael og hans kone aftentur rundt om kanalen. Wael holder særligt af de gamle træer.

4. Ænder anno 1980 og 2012

Wael og hans kone fodrer tit ænder ved kanalen: "Dette sted er rigtig dejligt, når solen skinner. Vi kom her også da børnene var små. Vi har det på video – og der er ikke sket nogen ændringer. Det er de samme broer og smukke træer."

5. Arresødal: udflugt, gåtur og picnic

Wael's yndlingssted er Arresødal. Her kommer familien både sommer og vinter for at nyde naturen: "Her kan man bruge sine sanser." Det er også her, at familien griller og holder picnic.

6. Til gågaden i bil

Wael kommer her dagligt. Han kører altid hertil i bil, for det er gratis at parkere i Frederiksværk. De kører efter tilbudene. Wael fremhæver bageren i Nordcentret og pizzariaet i Nørregade.

7. Lystbådehavnen: byens riviera

Wael og hans kone cykler tit til lystbådehavnen for at se solnedgang og kigge på både. Wael kalder tungen for "Frederiksværks Riviera" og drømmer om et miljø alá Amager Strandpark.

SYN PÅ DE KULTURHISTORISKE STEDER

De lokale frederiksværkere er bevidste om byens militære og industrielle historie, men der er forskel på, hvordan de forskellige kulturhistoriske elementer i byen opfattes og indgår i hverdagslivet. Mens Gjethuset kendes af alle, er kendskabet til kobbervalseværket forsvundet sammen med skorstenene og industribygningerne under jorden. For den udefrakommende kan det være vanskeligt at afkode byens historie - selv ved de mest imponante bygninger. Vi har spurgt en række tilfældige frederiksværkere om deres syn på byens historiske elementer.

Gjethuset – de lokales stolthed

For en stor del af de lokale frederiksværkere er Gjethuset byens kulturelle tyngdepunkt og byens stolthed.

Gjethuset - Hvad betyder gjet?

For nogle kan Gjethusets historie og nuværende funktion dog være vanskelig at forstå. Sommerhusgæsten oplever fx bygningen som smuk, men også meget lukket. Hun har hørt Gjethuset omtalt, men ikke vidst, at det var bygningen ved biblioteket, hvor hun ellers ofte kommer. Hun har set skiltet og tænkt sig et underligt navn, for hvad betyder det?

Kanalen – idyl frem for stål

Kanalen spiller en central rolle i byens hverdagsliv og bidrager med dens idylliske udseende til udtrykket 'Nordsjællands Venedig'. De færreste forbinder kanalen med byens rå militær- og industrihistorie.

Krudtværksmuseet – mest for børn

Størstedelen af de lokale frederiksværkere kender museet, men mange har ikke været der siden de var børn. Museet har et godt ry, men lever et usynligt liv i det nutidige Frederiksværk. Dette er også tilfældet for sommerhusfamilien, som ikke har opdaget museet, trods det, at de ofte kommer i Nordcentret lige overfor.

Kobbervæværket - ude af syne ude af sind

Ingen af de adspurgte kender kobbervæværkets historie og oplever udelukkende stedet som et gennemgangsrum. Når kulturarven ikke er synlig i bybilledet, forsvinder fortællingerne også.

Stålværket – byens driver

Stort set alle frederiksværkere har en tilknytning til stålvæværket og personlige historier at fortælle. Værket beskrives som et voldsomt og støjende sted, som holder byen i gang.

*“Kulturmekka!
Det er her byens kulturelle
initiativer finder sted”*

*“Gjethuset er et symbol på
Frederiksværk”*

*“Gjethuset er Frederiksværks
eneste kultursted”*

Gjethuset

*“Et sted for de unge, et koncertsted.
Det er byens centrum sammen
med gågaden”*

*“Sikke et underligt og irriterende
navn, for hvad betyder gjet?”*

*“Kanalerne er indbegrebet af
Frederiksværk. Jeg synes bare
der er hyggeligt”*

*“Frederiksværk er romantisk provinsby,
som sover lidt i timen og ikke udnytter
det grønne og blå og sine fortællinger”*

Kanalerne

*“Frederiksværk er Nordsjællands
Venedig. Har du set vores kanaler?”*

*“Det her er Frederiksværks
smukkeste sted”*

*“Kanalen betyder meget for mig. Den er
symbolet på Frederiksværk”*

“Det ser også yndigt ud, jeg ved ikke, hvad det er”

“Kobbervalseværket? Det ved jeg ikke hvor er, men det er ihvertfald ikke nede ved værket”

Kobbervalseværket

“Området er et gennemgangsrum”

“Det er et sted, jeg ikke har været”

“Det siger mig ikke noget, umiddelbart”

“Børnene kommer her med skolen – særligt ældre mennesker synes også godt om det”

“Jeg har ikke været der, siden jeg var barn”

“Jeg forbinder det med krudt, krig og kugler. Det er godt, at museet tiltrækker turister”

Krudtværksmuseet

“Det ser lækkert ud, men jeg har slet ikke vidst, at der var noget som hed krudtværksområdet”

“Byen er opstået af krudt og kugler”

“Det er et museum. Her er også hyggeligt og interessant”

“Stålvalseværket er byens hjerte”

“Stålvalseværket ser flot ud om aftenen med alle lysene”

“Det kunne være fedt, hvis man kunne åbne op for besøgende”

“Det ser voldsomt ud og larmer også meget”

“Det betyder arbejde for mig. Jeg er kommet her siden jeg var 15 år. Det er et spændende sted for folk, der aldrig har været der”

Stålvalseværket

“Jeg forbinder ikke værket med min konkrete brug af byen, men med Frederiksværk på abstrakt plan”

“Arbejdere og larm. Men det er ligesom at bo ved siden af en lufthavn – man vænner sig til det”

“Det er et vigtigt sted for byen og de mennesker, som arbejder der”